

ГАРЧИГ

I. ОРШИЛ	3
II. ТӨСЛИЙН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА	3
ХҮСНЭГТ №1. ТӨСӨЛ ХЭРЭГЖҮҮЛЭГЧИЙН МЭДЭЭЛЭЛ	3
“БОР ТАЛ” НЭРТЭЙ АЛТНЫ ШОРООН ОРД	4
II.2. ҮЙЛДВЭРЛЭХ БҮТЭЭГДЭХҮҮН	4
АЛТ	4
II.3. ТӨСЛИЙН ХҮЧИН ЧАДАЛ, ҮРГЭЛЖЛЭХ ХУГАЦАА	4
Гадаад болон дотоод овоолготой авто тээвэртэй ашиглалтын системээр ашиглана	4
II.5. БҮТЭЭГДЭХҮҮН ГАРГАЛТЫН ТООЦОО	4
II.6. ХҮНИЙ НӨӨЦ	4
“НОЁН ТОХОЙ ТРЕЙД” ХХК-ийн уурхайд эхний жилд 128 хоног, 2 дахь жилд 185 хоног ажиллана	4
II.7. Төслийн байршил	4
II.8. Орд ашиглах тусгай зөвшөөрөл	6
II.9. Ордын нөөцийн тооцоо	6
ХҮСНЭГТ №3. АШИГЛАЛТЫН НӨӨЦ, /СОРЬЦ-880.0/	6
Хүчин чадал	7
II.10. Уурхайн ажлын горим	7
ХҮСНЭГТ №4. ИЛ УУРХАЙН АЖЛЫН ГОРИМ	7
II.11. Уурхайн нээлт, ашиглалтын систем	7
ХҮСНЭГТ №5. ИЛ УУРХАЙН ТЕХНОЛОГИЙН АГУУЛГА, БҮРДЭЛ	7
II.12. Шимт хөрс хуулалт	7
ХҮСНЭГТ №6. ШИМТ ХӨРС ХУУЛАЛТ	7
II.13. УГААН БАЯЖУУЛАХ ХЭСЭГ	8
II.14. БҮТЭЭГДЭХҮҮН ГАРГАЛТЫН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	8
II.15. АЖИЛЛАХ ХҮЧНИЙ ТООЦОО	8
ХҮСНЭГТ №7. УДИРДЛАГА ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТ	8
ХҮСНЭГТ №8. ТӨСЛИЙН НИЙТ АЖИЛЧДЫН ТОО	8
II.16. БАРИЛГА БАЙГУУЛАМЖ	8
II.16.1. Уурхайн тосгон	9
II.16.2. Холбооны байгууламж	9
II.16.3. Түлшний агуулах	9
II.16.4. Засвар механикийн барилга байгууламж	9
II.16.5. Цахилгаан хангамж	9
II.16.6. Аянгаас хамгаалах байгууламж	9
II.17.1. Усан хангамж, усны хэрэглээ	10
ХҮСНЭГТ №10. ТӨСЛИЙН НИЙТ ЦЭВЭР УСНЫ ХЭРЭГЛЭЭ	11
II.18. Төслийн эдийн засаг	12
III.1. Байгаль орчны төлөв байдал	14
Амьтны аймаг: Төсөл хэрэгжиж буй нутаг нь газарзүйн мужлалаар Дундад Халхын тойрогт тал хээрийн бүсэд хамаарна. Тус уурхайд өмнө нь олборлолт явуулж байсан учраас амьтад үргэн дайжсан байна	14
IV. ТӨСЛИЙН ГОЛ БА БОЛЗОШГҮЙ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙН ТОВЧ ТОДОРХОЙЛОЛТ	15
IV.1. Газрын гадаргад үзүүлж болзошгүй сөрөг нөлөөлөл	15
IV.2. Агаарын чанарт үзүүлж болзошгүй сөрөг нөлөөлөл	15
IV.3. Усан орчинд үзүүлж болзошгүй сөрөг нөлөөлөл	15
IV.4. Хөрсөн бүрхэвчид үзүүлж болзошгүй сөрөг нөлөөлөл	15
IV.5. УРГАМЛАН НӨМРӨГ	15
IV.6. АМЬТАН	16
IV.7. Нийгэм, эдийн засагт үзүүлж болзошгүй сөрөг нөлөөлөл	16
БҮЛЭГ 3. СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ	
БИЕЛЭЛТ	17

БҮЛЭГ 4. НӨХӨН СЭРГЭЭЛТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ.....	18
БҮЛЭГ 5. БИОЛОГИЙН ОЛОН ЯНЗ БАЙДЛЫГ ДҮЙЦҮҮЛЭН ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ	21
БҮЛЭГ 6. НҮҮЛГЭН ШИЛЖҮҮЛЭХ, НӨХӨН ОЛГОВОР ОЛГОХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ	21
БҮЛЭГ 7. ТҮҮХ СОЁЛЫН ӨВИЙГ ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ	21
БҮЛЭГ 8. ОСОЛ ЭРСДЭЛИЙН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ	21
БҮЛЭГ 10. ОРЧНЫ ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХӨТӨЛБӨРИЙН БИЕЛЭЛТ	22
БҮЛЭГ 11. ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨГ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ УДИРДЛАГА ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТЫН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ.....	23
БҮЛЭГ 12. ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ, ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ХЭРЭГЖИЛТИЙГ НӨЛӨӨЛӨЛД ӨРТӨГЧ ОРШИН СУУГЧДАД ТАЙЛАГНАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ	24
БҮЛЭГ 13. 2023 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ХҮРЭЭНД АВЧ ХЭРЭГЖҮҮЛСЭН АРГА ХЭМЖЭЭНҮҮДИЙН НИЙТ ЗАРДАЛ	24
ДҮГНЭЛТ	25
АШИГЛАСАН ХЭВЛЭЛИЙН ЖАГСААЛТ	25

I. ОРШИЛ

Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө нь төсөл хэрэгжих нутаг дэвсгэрийн байгаль орчныг хамгаалах, зүй зохистой ашиглах, нөхөн сэргээх, стратегийн үнэлгээний зөвлөмжийн хэрэгжилтийг хангах, нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээгээр тогтоосон сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах, урьдчилан сэргийлэх, төсөл хэрэгжих орчинд бий болж болзошгүй сөрөг үр дагаврыг хянах, илрүүлэх үндсэн зорилго бүхий эрхзүйн баримт бичиг юм.

Энэхүү байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөө нь алтны шороон ордын үйл ажиллагаанаас байгаль орчин, хүн амд үзүүлж болзошгүй сөрөг нөлөөллүүдээс урьдчилан сэргийлэх, бууруулах арга хэмжээнүүдийг шаардагдах хөрөнгө зардал, хугацаа, давтамж, баримтлах дүрэм, журам, стандартуудын хамт нэгтгэн үзүүлж буй төслийг хэрэгжүүлэгч “Шижиргоулд” ХХК-аас заавал хэрэгжүүлж, мөрдөж ажиллах ёстой баримт бичиг юм.

“Бор тал” нэртэй алтны шороон орд төслийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө (БОМТ)-ний үндсэн зорилго нь төслийг хэрэгжүүлэх явцад үүсэх бүхий л сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах арга хэмжээг төслийн хэрэгжилтийн хүрээнд авч үзэн, холбогдох зардлыг бодитоор төлөвлөх, улмаар энэхүү төлөвлөгөөг төсөл хэрэгжүүлэгч дагаж мөрдсөнөөр байгаль орчин, нийгмийн хамгааллын үүргээ хангах нөхцөлийг бүрдүүлэх юм.

БОМТ боловсруулах аргачлал:

Тус төслийн 2023 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг боловсруулахдаа байгаль орчин, ногоон хөгжлийн яамны сайдын 2019 оны 10 дүгээр сарын 29 –ны өдрийн А/618 тоот тушаалаар батлагдсан аргачлалын дагуу энэхүү байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөнд сөрөг нөлөөллөөс урьдчилан сэргийлэх, бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө, нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөө, хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө, байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх удирдлага зохион байгуулалтын талаар авах арга хэмжээ, орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр, тус байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний хэрэгжилтийг оролцогч, сонирхогч талуудад тайлагнах хуваарь зэрэг ажлууд багтсан бөгөөд төсөл хэрэгжүүлэгч нь жил бүрийн 12 дугаар сарын 10-ны дотор тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний хэрэгжилтийн тайланг төлөвлөгөөнд тусгасан арга хэмжээний дагуу гаргаж, дараа оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний төслийн хамт холбогдох байууллагад хүргүүлж байх зайлшгүй шаардлагатай болно.

II. ТӨСЛИЙН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА

Хүснэгт №1. Төсөл хэрэгжүүлэгчийн мэдээлэл

1	Аж ахуйн нэгжийн нэр	“Ноён тохой трейд” ХХК
2	Улсын бүртгэлийн дугаар	9011048087
3	Регистрийн дугаар	2774666
4	Төслийн нэр	“Бор тал” нэртэй алтны шороон орд ашиглах төсөл
5	Аймаг	Төв аймаг

6	Төслийн байршил	Сум/	Сэргэлэн сум
7	Аж ахуйн	Аймаг/Хот	Улаанбаатар хот
8	нэгжийн хаяг	Сум/Дүүрэг	Баянгол дүүрэг
9		Баг/Хороо	10-р Хороолол
10		Гудамж/Байр	11-09 тоот.
11	Захирлын	Нэр	Ц. Ноостой
12	мэдээлэл	Утас	88115786

II.1. Төслийн нэр

“Бор тал” нэртэй алтны шороон орд.

II.2. Үйлдвэрлэх бүтээгдэхүүн

Алт

II.3. Төслийн хүчин чадал, үргэлжлэх хугацаа

Бор талын алтны шороон ордын нөөцийг 2 жилийн хугацаанд, жилийн 105.0 мян.м³ элс олборлон баяжуулах хүчин чадалтайгаар ажилласан.

II.4. Ашиглалтын технологи

Гадаад болон дотоод овоолготой авто тээвэртэй ашиглалтын системээр ашиглана.

II.5. Бүтээгдэхүүн гаргалтын тооцоо

Бор талын алтны шороон ордын нийт үйлдвэрлэлийн нөөц нь 0.07 гр/м³ агуулга бүхий 169.45 мян.м³ элс, шлихээр 11.46 кг буюу химийн цэврээр 10.11 кг алт байна. Үүнийг гравитацийн аргаар баяжуулж, 92.5 хувийн металл авалттайгаар төслийн нийт хугацаанд 10.6 кг шлихийн алт, химийн цэврээр 9.33 кг алт үйлдвэрлэнэ.

II.6. Хүний нөөц

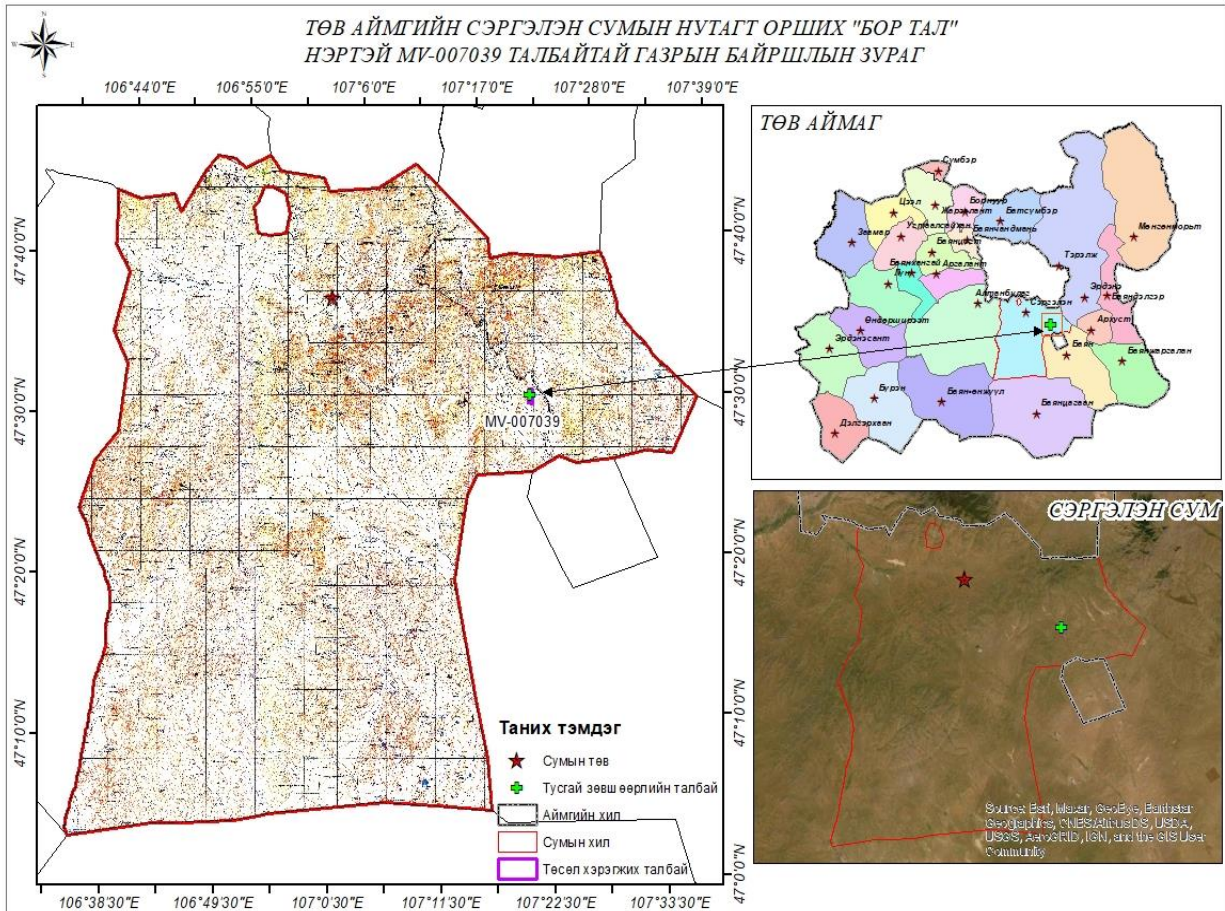
“Ноён тохой трейд” ХХК-ийн уурхайд эхний жилд 128 хоног, 2 дахь жилд 185 хоног ажиллана.

II.7. Төслийн байршил

Улаанбаатар хотоос урагш 80 км, Төв аймгийн Зуунмод хотоос зүүн тийш 70 км, Сэргэлэн сумын төвөөс зүүн тийш 50 км, Налайх дүүргээс урагш 30 км, Баян сумаас 28 км-т байрладаг.

Хүснэгт №2. Талбайн цэгүүдийн солбицол

№	Уртраг			Өргөрөг		
	Градус	Минут	Секунд	Градус	Минут	Секунд
1	107	21	38.44	47	29	41.72
2	107	21	38.33	47	30	37.79
3	107	21	12.33	47	30	37.79
4	107	21	12.45	47	29	41.72

II.8. Орд ашиглах тусгай зөвшөөрөл

Ашигт Малтмалын Газраас “Ноён тохой трейд” ХХК-нд Төв аймгийн Сэргэлэн сумын нутагт орших “Бор тал”-ын алтны шороон орд нэртэй газар 94.21 га талбай бүхий уурхайн эдэлбэрт ашигт малтмал ашиглах эрхийг олгож MV-007039 дугаар бүхий гэрчилгээг 2004 оны 03 сарын 08-ны өдөр олгосон байна.

II.9. Ордын нөөцийн тооцоо

Бор талын алтны шороон алт агуулсан элсний ул нь газрын гадаргуугаас хамгийн ихдээ 1.8 метр гүнд оршиж байгаа бөгөөд Уурхай эцсийн хүрээ хязгаарыг тодорхойлон ашиглалтын нөөцийг тооцоход нийт нөөцөөс уурхайн хүрээ хязгаарт С зэрэглэлээр 122.72 мян.м³ элс /10.11 кг алт хими цэвэр/ багтаж байна.

Хүснэгт №3. Ашиглалтын нөөц, /Сорьц-880.0/

Блокын дугаар	Блокын талбай	Хөрсний зузаан	Элсний зузаан	Хөрс хуулагт	Элсний нөөц	Дундаж агуулга /шлих/	Металлын нөөц /Шлих/	Металлын нөөц /хими цэвэр/
Х.нэгж	/мян.м ² /	/м/	/м/	/мян.м ³ /	/мян.м ³ /	гр/м ³	/кг/	/кг/
Дээд давхарга								
С-1	2.89	0.80	0.40	2.31	1.15	0.100	0.12	0.10
С-2	6.23	0.60	0.30	3.91	2.14	0.095	0.20	0.18
С-3	6.59	0.80	0.30	4.94	1.65	0.136	0.22	0.20
С-4	21.11	1.10	0.40	23.93	8.44	0.130	1.09	0.96
С-5	30.77	1.10	0.40	34.87	13.54	0.103	1.39	1.23
С-6	3.47	1.10	0.20	3.71	0.70	0.091	0.06	0.06
С-7	12.91	1.20	0.50	15.13	6.64	0.093	0.61	0.54
С-8	1.35	0.40	0.60	0.54	0.81	0.240	0.19	0.17
С-9	3.50	0.60	0.20	2.10	0.70	0.113	0.08	0.07
С-10	1.52	0.20	0.20	0.30	0.30	0.155	0.05	0.04
С-11	15.60	1.10	0.30	16.38	5.07	0.062	0.31	0.28
С-12	26.02	0.90	0.60	22.67	16.73	0.074	1.24	1.10
С-13	32.37	0.80	0.60	26.97	20.86	0.066	1.38	1.21
С-14	25.36	0.90	0.60	22.27	15.88	0.129	2.04	1.80
С-15	16.04	1.00	0.70	15.61	11.55	0.062	0.72	0.63
С-16	8.08	0.80	0.60	6.28	4.67	0.204	0.95	0.84
С-17	8.96	0.80	1.00	6.87	8.66	0.066	0.57	0.50
С-18	6.23	0.80	0.40	4.98	2.28	0.060	0.14	0.12
Нийт В	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
Нийт С	228.99	0.85	0.60	213.78	121.76	0.093	11.36	10.03
Нийт (В+С)	228.99	0.85	0.60	213.78	121.76	0.093	11.36	10.03
Доод давхарга								
С-19	0.56	0.80	0.40	0.44	0.22	0.150	0.03	0.02
С-20	1.84	0.90	0.40	1.66	0.74	0.098	0.07	0.06
Нийт В	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
Нийт С	2.40	0.85	0.60	2.10	0.96	0.104	0.10	0.08
Нийт (В+С)	2.40	0.85	0.60	2.10	0.96	0.104	0.10	0.08
Нийт В	-	-	-	-	-	-	-	-
Нийт С	231.38	0.80	0.40	215.88	122.72	0.093	11.46	10.11

Нийт (B+C)	231.38	0.80	0.40	215.88	122.72	0.093	11.46	10.11
------------	--------	------	------	--------	--------	-------	-------	-------

Хүчин чадал

Ил уурхайн улирал бүрийн олборлолт харилцан адилгүй байх ба эхний жилд 64.64 мян.м³, 2 дахь жилд 104.81 мян.м³ элс олборлохоор төлөвлөсөн.

Ил уурхайн олборлолтыг төлөвлөсөн хүчин чадлаар тооцоход Бор талын алтны шороон ордын нөөцийг 2 жилийн хугацаанд олборлохоор байна.

II.10. Уурхайн ажлын горим

“Ноён тохой трейд” ХХК нь Бор талын алтны шороон ордын хөрс хуулалт, олборлолтын ажлыг жилийн II-р улирлаас III-р улирал хүртэл хугацаанд явуулна. Ил уурхайн олборлолтыг төлөвлөсөн хүчин чадлаар тооцоход 2 жилийн хугацаанд олборлохоор байна.

Хүснэгт №4. Ил уурхайн ажлын горим

№	Үзүүлэлт	Хэмжих нэгж	Хэмжээ
1	Ээлжийн үргэлжлэх хугацаа	цаг	12
2	Бүтээлтэй ажиллах хугацаа	цаг	10
3	Хоног дахь ээлжийн тоо	ээлж/хон	1
4	Жилд ажиллах хоногийн тоо	хоног/жил	77
5	Жилд ажиллах ээлжийн тоо	ээлж/жил	77
6	Жилийн ажлын цагийн хэмжээ	цаг/жил	770
7	Цаг ашиглалт	%	83
8	Жилд ажиллах бодит цаг	цаг	639

II.11. Уурхайн нээлт, ашиглалтын систем

Уурхайн С-2 блокоос эхлэн олборлолт явуулах бөгөөд замын ерөнхий схем нь уурхайн баруун хойд хажууг даган өгсөж 1564 м түвшин хүрнэ.

Ашиглалтын технологи: Бор талын алтны шороон ордын хөрсний зузаан нь таазны бохирдол хасаж тооцсоноор дунджаар 0.74 м байна. Иймд шимт хөрсийг 0.2 м зузаантайгаар хуулан овоолно.

Ордын алт агуулсан элс нь хэвтээ ойролцоогоор 8⁰ уналтай, нөөцийн блокуудын өргөн жигд үргэлжилдэг тул ашиглалт явуулсан талбайд дотоод овоолго хийж ашиглах ба ордын ашиглалтанд ил аргаар авто тээвэртэй гадаад дотоод овоолготой ашиглалтын системийг ашиглаж байна.

Хүснэгт №5. Ил уурхайн технологийн агуулга, бүрдэл

Технологи	Үндсэн ажил	Технологийн процессууд
Ил аргаар авто тээвэртэй, гадаад, дотоод овоолготой ашиглалтын технологи	1. Хөрс хуулалт	1.1 Экскаваци
	2. Олборлолт	1.2 Ухаж ачих
		1.3 Тээвэрлэх
		1.4 Овоолох (агуулахад хураах)

II.12. Шимт хөрс хуулалт

Шимт хөрсийг Т-170 маркийн бульдозероор түрж шимт хөрсний овоолгод овоолно. Шимт хөрсний овоолгыг 35⁰ градусын налуутайгаар үерийн ус болон салхины нөлөө бага байх газар байгуулна. Шимт хөрсийг уурхайн талбайгаас 0.2 метр зузаантайгаар 46.28 мян.м³ /сийрэгжээгүйгээр/ шимт хөрс хуулж овоолно.

Хүснэгт №6. Шимт хөрс хуулалт

Ашиглалтын жилүүд	Шимт хөрс хуулалт, мян.м ³
-------------------	---------------------------------------

	Нуур орчмын талбай	Уурхайн талбай	Нийт
1 дэх жил	1.37	18.06	19.43
2 дахь жил		37.47	37.47
Нийт	1.37	55.53	56.90

II.13. Угаан баяжуулах хэсэг

Угаан ангилах төхөөрөмжийн хүрдэн шүүрийн доод ангиллын бүтээгдэхүүн шлюзийн баяжуулалт руу орно. Шлюзны баяжмалыг ээлжиндээ 1 удаа /8 цаг тутамд/ авах ба баяжмал хадгалах саванд цуглуулна. Цуглуулсан баяжмалыг баяжуулах ширээгээр гүйцээн баяжуулна. Баяжуулах ширээнээс шлихийн алт, завсрын бүтээгдэхүүн, хаягдал гэсэн 3 бүтээгдэхүүн гарна.

II.14. Бүтээгдэхүүн гаргалтын төлөвлөгөө

“Бор тал” -ын алтны шороон ордын нийт үйлдвэрлэлийн нөөц нь 51.66 мян.м³ элс, 1.12 гр/м³ агуулгатай элсэн дэх алт нь 58.05 кг буюу химийн цэврээр 50.5 кг алт агуулсан элсний нөөцтэй. Үүнийг гравитацийн аргаар баяжуулж, 94.3 хувийн металл авалттайгаар төслийн нийт хугацаанд 54.74 кг шлихийн алт, химийн цэврээр 47.63 кг алт үйлдвэрлэнэ.

II.15. Ажиллах хүчний тооцоо

Ажилчдын орон тоог төслийг хэрэгжүүлэхэд зайлшгүй шаардлагатай техник технологи, төслийн хүчин чадал, тоног төхөөрөмжийн тоо нэг бүрийг харгалзан тооцлоо. Төслийн хүчин чадлыг бүрэн ашиглахад хангалттай тооны ажилчдыг тусгаж өгсөн бөгөөд уурхайн ажлын горим 1 ээлжээр ээлжийн үргэлжлэх хугацаа 8 цаг, угаан баяжуулах хэсгийн ажлын горим 1 ээлжээр, ээлжийн үргэлжлэх хугацаа 8 цаг байна.

Хүснэгт №7. Удирдлага зохион байгуулалт

Уулын хэсэг	Угаан баяжуулах хэсэг	Засвар механикийн хэсэг	Захиргаа, аж ахуй, үйлчилгээний хэсэг
Захирал, уурхайн дарга	Баяжуулагч	Механик-цахилгааны инженер	Нярав, нягтлан
ХАБЭА, БО-ны ажилтан	Усан механикч	Засварчин	Тогооч
Экскаваторын оператор			Жолооч
Утгуурт ачигчийн оператор			Үйлчлэгч, туслах
Автосамосвалын жолооч			
Бульдозерын оператор			

Хүснэгт №8. Төслийн нийт ажилчдын тоо

№	Хэсэг нэгж	1 дэх жил	2 дахь жил
1	Уулын хэсэг	13	13
2	Угаан баяжуулах хэсэг	6	6
3	Засвар механикийн хэсэг	4	4
4	Захиргаа, аж ахуй, үйлчилгээний хэсэг	7	7
5	Нийт	30	30

II.16. Барилга байгууламж

“Ноён тохой трейд” ХХК нь тусгай зөвшөөрлийн талбайд уурхайн захиргаа, засвар үйлчилгээний төв зэрэг барилга байгууламжуудыг байрлуулахаар тооцов.

Орд ашиглалтын хугацаа бага тул зөөж тээвэрлэхэд хялбар шийдлийг сонгосон болно.

Хүснэгт №9. Барилга, байгууламжийн мэдээлэл

№	Барилгын нэр	Х.нэгж	Хэмжээ	Тайлбар
Хотхон				
1	Уурхайн удирдлагын байр	м ²	20	Зөөврийн сууц 1 ш

2	Ажилчдын сууц	м ²	28	40 тн контейнер-хаус 4 ш
3	Цайны газар	м ²	14	20 тн тохижуулсан контейнер 1 ш
4	Халуун ус болон угаалга	м ²	14	20 тн тохижуулсан контейнер 1 ш
<i>Ил уурхай</i>				
5	Засварын газар, сэлбэгийн агуулах	м ²	28	40 тн контейнер 1 ш
6	Засварын талбай	м ²	100	Шимт хөрсийг хуулж, талбайг тэгшилсэн байна
7	Түлшний ёмкост	тн	15	Шимт хөрсийг хуулж, талбайг тэгшилсэн байна

П.16.1. Уурхайн тосгон

Ажилчдын сууц: Уурхайн тосгон тусгай зөвшөөрлийн талбайд 14 м² талбай бүхий 4 ширхэг 20 тонны контейнерээс бүрдэнэ. Ажилчдын хотхоныг нийт 18 хүн, нөөц тооцсоноор 21 хүн зэрэг байрлах хүчин чадалтай, шаардлагатай тавилга, эд хогшлоор тоноглогдсон байна. Ажилчдын сууцыг 40 тонны контейнерийг засч тохижуулан хүн амьдрах тав тухыг бүрдүүлсэн байна. 1 контейнер-хауст 6 хүн амьдрахаар тооцлоо.

Хоолны газар: Цайны газар нь ажилчдын сууцны нэгэн адил 20 тонны контейнерыг засаж тохижуулан хүн тав тухтай хооллох орчныг бүрдүүлсэн байна. 1 контейнер-хауст 1 удаадаа 15-20 хүн зэрэг хооллох бөгөөд 1 хүнд дунджаар 2.4 м² талбай ноогдож байна.

П.16.2. Холбооны байгууламж

Уурхайн орчимд үүрэн телефоны G-Mobile, Mobicom, Unitel корпорацийн сүлжээ барьдаг. Уурхайн экскаватор, автосамосвал, бульдозер зэрэг үндсэн тоног төхөөрөмжийн операторууд, ээлжийн дарга нар богино долгионы радио холбоогоор хангагдана.

П.16.3. Түлшний агуулах

Түлшний агуулахаас тоног төхөөрөмжүүдийг түлшээр хангана. Түлшний агуулах нь 10 хоногийн нөөц буюу 15000 литр түлш хадгалах багтаамжтай байна. Эдгээр нь тусдаа шахуурга болон шүүлтүүртэй байна. Түлшийг шүүж цэвэрлэсний дараа тоног төхөөрөмжүүдийг түлшээр цэнэглэнэ. Мөн түлш ачих, буулгах хэсэгт гал унтраах, аянга зайлуулагч хэрэгслүүд байрлана. Түлш асгарч хөрсийг бохирдуулахаас сэргийлж автомашин цэнэглэх талбайг хатуу хучилттайгаар хийж өгнө.

П.16.4. Засвар механикийн барилга байгууламж

Уурхайн тоног төхөөрөмжийн засвар үйлчилгээг үйлдвэрийн талбайд байрлах засварын талбайд хийж гүйцэтгэнэ. Засварын талбайд дугуй засвар, гагнуур, компрессорын станц зэргийг эхний ээлжинд байгуулна.

П.16.5. Цахилгаан хангамж

Цахилгаан хангамжийн эх үүсвэр: Бор талын алтны шороон ордын уурхай нь Төмөр замын Багахангай-Баянгийн хоорондох 6 кВ хүчдэлийн агаарын шугамын №205 тулгуураас салбарлуулан, 6 кВ хүчдэлийн агаарын холболт авч, ТМ-100/6 кВа-ын хүчин чадалтай трансформатораас цахилгаан эрчим хүчээр хангаж байна.

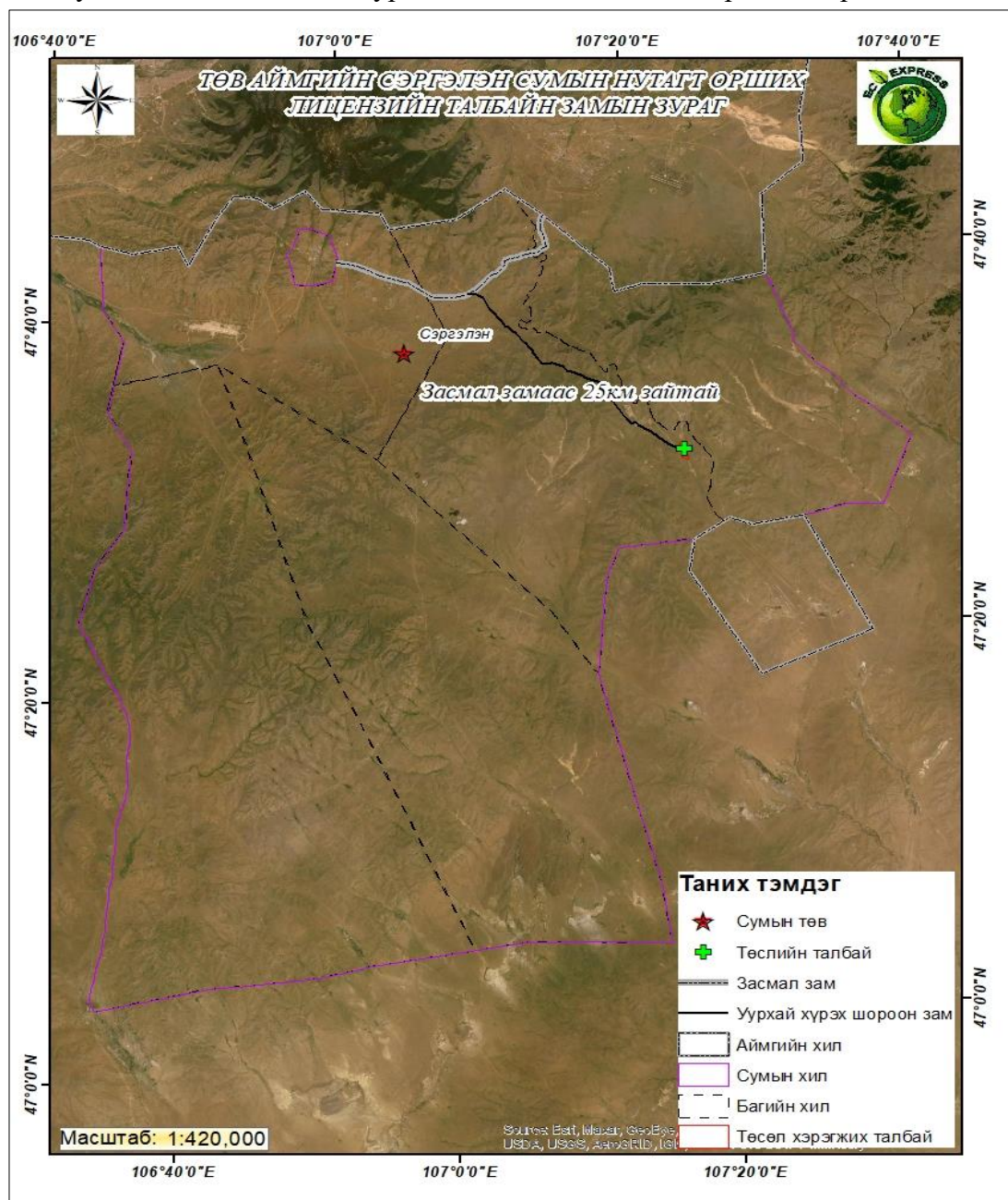
П.16.6. Аянгаас хамгаалах байгууламж

Уурхайн шатах тослох материалын агуулах болон засварын талбайг аянгын хамгаалалтын төхөөрөмж, түүнийг ашиглах журмын дагуу шатах тослох материалын агуулах ба засварын талбай нь аянгын шууд цохилтоос хамгаалагдсан байна.

П.16.7. Зам харилцаа

“Ноён тохой трейд” ХХК-ийн “Бор тал” нэртэй газрын алтны шороон орд төслийн уурхайн лицензийн талбайд үүрэн холбооны бүх операторын сүлжээг ашиглах бүрэн боломжтой. Тус уурхай нь төв замаас 25 км орчим зайд байрлана

Засгийн газрын 2018 оны 379-р тогтоол “Тусгай зориулалтын авто зам, замын байгууламж барих, ашиглах журам”-ын хүрээнд авто замын чиглэлийг тухайн бүс нутгийн газар зүйн онцлог, зэрлэг ан, амьтны тархац, нутагшилт, тэдгээрийн шилжилт хөдөлгөөнд нөлөөлөх байдал, аж ахуй нэгжээс уул уурхайн бүтээгдэхүүн тээвэрлэх талаар гаргасан хүсэлт, урьд нь батлагдсан авто замын чиглэл, баригдсан авто болон бусад төрлийн замыг харгалзан тухайн авто замын нийт урт нь хамгийн бага байх зарчмыг баримтлан тогтооно.

Зураг №1. Төслөл хэрэгжих газрын гадаад зам тээврийн зураг

Ц.17.1. Усан хангамж, усны хэрэглээ

Төслийн талбай нь Умард говийн гүвээт-Халхын дундад талын сав газарт харьяалагдана. Ил уурхай нь шүүрлийн усгүй болно.

“Бор тал” -ын алтны шороон ордын усны хэрэглээг уурхайд гаргасан 4ш гүний худгаас хангана. Худгийн нийт ундарга 9.1 л/с байна.

Гүний худгийн солбилцол нь 107°21'27.06, 47°30'54'09

107°19'15"07, 47°30'56"07

107°19'21"31.1, 47°30'56"07

107°21'27"30, 47°30'58"83 байна.

Уурхайн усны хэрэглээг БОНХАЖ-ын сайдын тушаалаар батлагдсан 2015.07.30-ны өдрийн А/301 тоот “Нэгж бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэх, ажил гүйцэтгэх, үйлчилгээ үзүүлэхэд зарцуулах усны нормоор тооцсон.

Хүснэгт №10. Төслийн нийт цэвэр усны хэрэглээ

№	Үзүүлэлтүүд	Хэмжих нэгж	Нийт ашиглалтын жилд
1	Унд ахуй	м ³	450.7
2	Зам талбай	м ³	1,393.6
3	Технологи	м ³	203,340.0
4	Тэрбум мод	м ³	980.0
5	Нөхөн сэргээлтийн усалгаа	м ³	50,896.0
Нийт			257,060.3

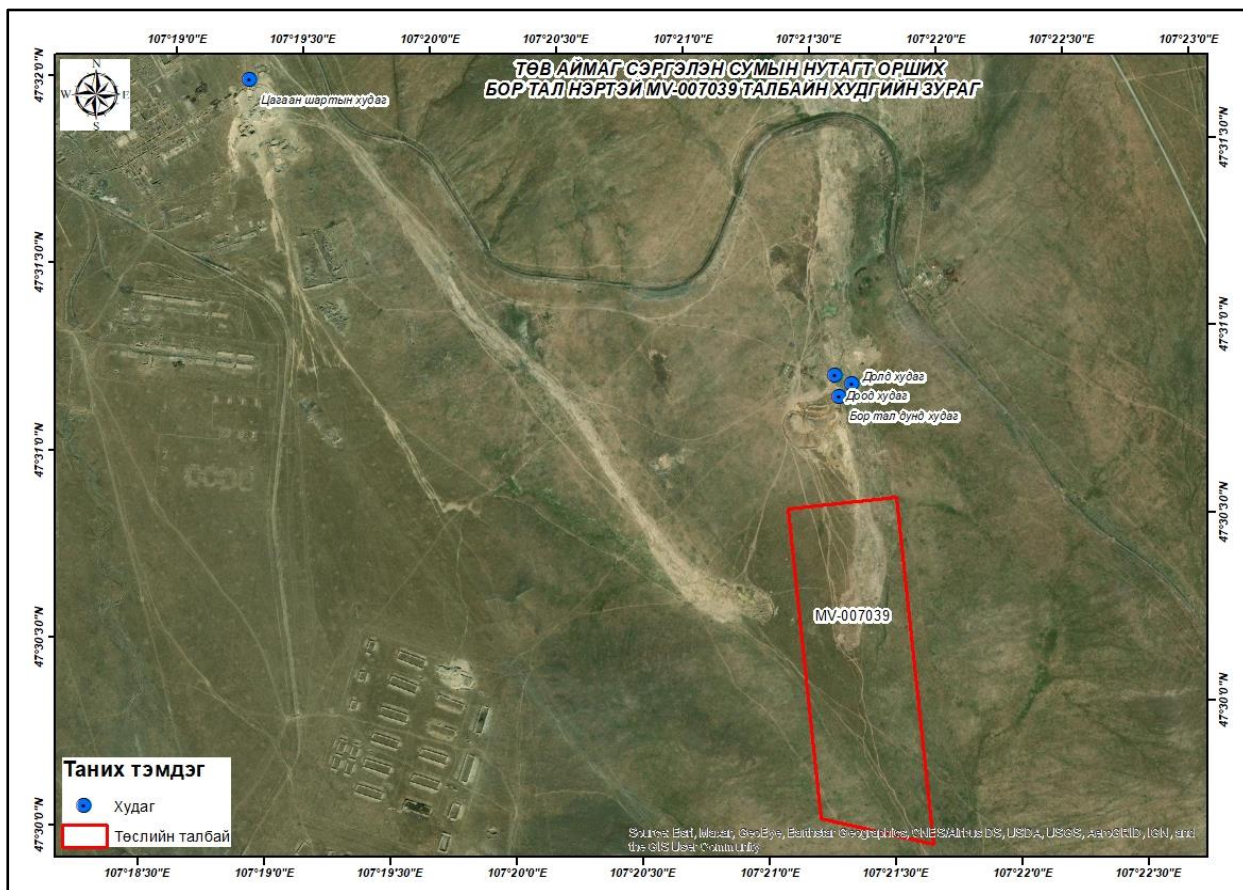
Уурхайн хэрэгцээнд худгаас ашиглалтын хугацаанд нийт 257.0 мян.м³ ус хэрэглэхээр байна. Ордыг ашиглахад шаардлагатай усны ундрагын хэмжээ 8.3 л/с байна. Гүний худгийн ундарга 9.1 л/с бөгөөд уурхайн усны хэрэгцээг хангаж байна.

Төслийн хүрээнд MNS BS 8515:2019 стандартын дагуу хур борооны усыг хуримтлуулан зам усалгаа болон технологийн усанд ашиглахыг зөвлөмжилж байна. Энэхүү нь айл өрх, худалдаа үйлчилгээ, нийтийн үйлчилгээний газруудын угаалга, ариун цэврийн өрөө, зүлэг усалгаа зэрэг чанарын хувьд ундны бус зориулалтаар ахуйн хэрэглээнд ашиглах системд хамаарна. Харин хүнс, хоол бэлтгэх болон боловсруулах, хүнсний сав суулга угаах зэрэг ундны зориулалт, мөн хувийн ариун цэврийн хэрэглээний шаардлагад хамаарахгүй болно.

Тус стандартад борооны усыг гал түймэр унтраах, усалгааны зориулалтаар худалдан борлуулах тухай тусгайлсан зөвлөмж тусгаагүй боловч эдгээр хэрэглээг мөн үгүйсгээгүй болно. Энэ стандарт үерийн усны хяналтын систем сурилуулсан хувийн болон нийтийн хэрэглээний системд хамаарна. Борооны ус цуглуулах сав ашиглахад хамаарахгүй. Мөн уг стандартаар тусгай зориулалтын системийн бүрэлдэхүүн хэсгийн загварыг тогтоохгүй (заахгүй) бөгөөд шинээр баригдах болон өргөтгөх, шинэчлэн засварлах барилгад ашиглаж болно. Энэхүү стандарт саарал усыг дахин ашиглах системд MNS BS 8525-1:2015 хамаарахгүй болно.

Ус ашиглах төлбөр

“Ноён тохой трейд” ХХК нь “Бор тал”-ын алтны шороон ордод тухайн жилийн ус ашиглуулах дүгнэлтийг “Умард говийн гүвээт-Халхын дундад талын сав газрын захиргаа”-тай байгуулах шаардлагатай.

Зураг №2. Төсөл хэрэгжих газрын хугдийн байршлын зураг

Тухайн нутагт дэвсгэрт газар доорх усны түвшин жигд биш тул усны судалгаа гүйцэтгэж хамгийн боломжтой газарт худаг гаргуулсан. Энэ нь MV-007039 тоот тусгай зөвшөөрлийн талбайгаас гадна байрлах тул Сэргэлэн сумын тамгын газартай худаг байрлах газрын гэрээ байгуулж ажиллахыг зөвлөв.

Мөн багийн ИНХ-ын хүрээнд уурхайн үйл ажиллагаа бүрэн дууссаны дараа нөлөөллийн бүсэд байрлах тухайн нутгийн харьяат нэг айлд өөрийн эзэмшлийн 1 хугдийг иж бүрдлээр нь хүлээлгэж өгнө.

II.18. Төслийн эдийн засаг

Хүснэгт №11 Эдийн засгийн үр ашгийн үндсэн тооцооны задаргаа

Үзүүлэлт	Х/нэгж	Үндэслэл	АХО	1 дэх жил	2 дахь жил	Нийт
Уулын цул	мян.м ³			123.67	247.34	371.01
Элс олборлолт	мян.м ³			64.64	104.81	169.45
Хөрс хуулалт	мян.м ³			59.03	142.53	201.56
Хөрс хуулалтын коэффициент	м ³ /м ³			0.91	1.36	1.19
Угаан баяжуулах элс (цулаар)	мян.м ³			64.64	104.81	169.45
Элсэн дэх алтны агуулга	мг/м ³			0.07	0.06	0.14
Элсэн дэх алт /шлихээр/	кг			4.84	6.63	11.46
Алт авалт	%			92.50	92.50	92.50
Алт гаргалт /шлихээр/	кг			4.47	6.13	10.60
Алт гаргалт /химийн цэврээр/	кг			3.94	5.40	9.33
Алтны үнэ	\$/унци	1,801.57				
Алтны үнэ (сүүлийн 6 сарын дундаж)	төг/гр	166,820.4				
Борлуулалтын орлого	сая.төг			649.89	890.91	1,540.79
Үйлдвэрлэл, үйл ажиллагааны зардал						
Уулын хэсгийн зардал	сая.төг			141.06	229.19	370.24

Баяжуулах хэсгийн зардал	сая.төг			190.17	297.11	487.28
Засвар механикийн хэсэг	сая.төг			31.03	46.17	77.19
Аж ахуй, үйлчилгээний хэсэг	сая.төг			49.93	72.02	121.95
Үндсэн хөрөнгийн элэгдэл	сая.төг			52.16	57.95	110.11
Ашигт малтмалын нөөц ашигласны төлбөр	сая.төг	5.00%		32.49	44.55	77.04
Нөхөн сэргээлт, хаалтын зардал	сая.төг			38.06	88.82	126.88
Тусгай зөвшөөрлийн төлбөр	сая.төг			2.05	2.05	4.10
Газрын төлбөр	сая.төг			3.77	3.77	7.54
АТӨЯХАТ болон агаарын бохирдлын төлбөр	сая.төг			0.71	0.71	1.42
Орон нутгийг дэмжих сангийн зардал	сая.төг			15.0	15.0	30.00
Нийт зардал	сая.төг			556.42	857.32	1,413.74
<i>1 гр алтны бүрэн өөрийн өртөг</i>	<i>төг/гр</i>			<i>141,342</i>	<i>158,859</i>	<i>151,552</i>
Татварын өмнөх ашиг	сая.төг			93.46	33.59	127.05
ААНОАТ	сая.төг	10%; 25%		10.85	4.86	15.70
Цэвэр ашиг	сая.төг			82.62	28.73	111.34
ҮАМУ	сая.төг			134.77	86.68	221.45
Хөрөнгө оруулалт						
Барилга байгууламж	сая.төг		(160.00)			(160.00)
Машин тоног төхөөрөмж	сая.төг		(253.80)			(253.80)
Тавилга эд хогшил	сая.төг		(6.80)			(6.80)
Дэд бүтэц	сая.төг		(40.00)			(40.00)
Балансын үлдэх өртөг	сая.төг				344.70	<u>344.70</u>
Нийт хөрөнгө оруулалт	сая.төг		(460.60)	0.00	344.70	(115.90)
ХОДМУ	сая.төг		(460.60)	134.77	431.38	105.55
ХОДМУ (өссөн дүнгээр)	сая.төг		(460.60)	(325.83)	105.55	
Өнөөгийн цэвэр үнэ, цэнэ (NPV, @8%)	сая.төг	34.03				
Өгөөжийн дотоод норм, IRR жилд	%	22%				
Хөрөнгө оруулалтаа нөхөх хугацаа	жил	1.2				

Ш. ТӨСӨЛ ХЭРЭГЖИЖ БУЙ НУТГИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧИН, НИЙГЭМ-ЭДИЙН ЗАСГИЙН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА

Ш.1. Байгаль орчны төлөв байдал

Газарзүйн нөхцөл: Төв аймгийн Сэргэлэн сум нь Монгол Улсын хөгжлийн бүсчлэлээр төвийн бүсэд багтаж физик газарзүйн бүсчлэлээр Хангай Хэнтийн уулархаг мужид хамаарна. Сэргэлэн сумын газар нутгийн хэмжээ 74000м² хавтгай дөрвөлжин талбайтай. Хэнтийн нурууны баруун урд шувтрагын нам өндөртэй бөмбөгөр оройтой уулсын дунд засаг захиргааны хувьд хойд талаараа Эрдэнэ сумтай зүүн урд талаараа Баян сумтай урд талаараа Баянцагаан сумтай баруун талаараа Алтанбулаг зэрэг сумтай хиллэн оршино.

Уур амьсгал: Агаарын температурын сарын дундаж нь 1 дүгээр сард -17.2⁰С, 7 дугаар сард 15.9⁰С хүрч байна.

Төв аймгийн агаарын харьцангуй чийгшил дунджаар 840 гПа байдаг. Агаарын чийгшил нь даралт, температураас хамаарч өөрчлөгдөх ба өвөл 845.5 гПа, зун 838.7-842.7 гПа байдаг байна. Төв аймаг орчимд салхины дундаж хурд 4.6-5 м/сек байдаг. Улирлын байдлаар авч үзвэл, салхины хурд хаврын улиралд 4.2-4.6 м/сек, өвлийн улиралд 3.7 м/сек, бусад улиралд 2.9-5 м/сек тус тус байдаг байна. Хур тунадасны олон жилийн дундаж хэмжээ 232.1 мм бөгөөд түүний 90% нь дулааны улиралд буюу 4-9 дүгээр сард ордог байна. Төслийн талбайд жилийн дундаж харьцангуй чийгшил 37-72% хүрч хамгийн хуурай 8-р сард 72% байна.

Усан хангамж: Төслийн талбай нь Хойд мөсөн далайн ай савын бөгөөд түр зуурын элбэг тэжээлтэй, Хэнтийн дэд мужийн Умард говийн гүвээт-Халхын дундад талын сав газарт харьяалагдана.

Төслийн талбайд гадаргын ус байхгүй байна. Төслийн талбайд өөрийн эзэмшлийн 4 гүний худагтай бөгөөд нийт усны хэрэглээгээ хангаж ажиллана.

Хөрс, ургамал: Төв аймгийн Сэргэлэн сумын нутаг дэвсгэрт орших “Бор тал” нэртэй алтны шороон орд нь газрын гадаргын хувьд Орхон-Сэлэнгийн бэсрэг уулын мужийн Туулын дэд мужид харьяалагдана. Төсөл хэрэгжих талбай нь хөрс газарзүйн мужлалтаар хөрс био-уур амьсгалын холимог бүсчлэл бүхий Хангайн мужийн өндрийн бүсчлэлийн хэв шинж бүхий өмнөд Хэнтийн 52-р тойрогт багтана.

Тухайн бүс нутаг нь ургамал газарзүйн мужлалын хувьд Евроазийн тал хээрийн мужид хамаарна. Монгол орны хээрийн бүс нутгийг илтгэх Хялганат хээр тохиолдоно.

Амьтны аймаг: Төсөл хэрэгжиж буй нутаг нь газарзүйн мужлалаар Дундад Халхын тойрогт тал хээрийн бүсэд хамаарна. Тус уурхайд өмнө нь олборлолт явуулж байсан учраас амьтад үргэн дайжсан байна.

Тус суманд амьтны аймгаас нийтлэг буюу зөвхөн тал хээрийн нөхцөлд дасан зохицсон амьтад тохиолдоно. Үүнд: туулай хэлбэртнээс бор туулай, огодой, мэрэгчдээс үлийн цагаан оготоно, махан идэштнээс саарал чоно, хярс, үнэг, шувуудаас шоорон эвэрт болжмор, монгол болжмор, шилийн сар, хөхтөн амьтнаас цагаан зээр зэрэг амьтад элбэг таардаг. Энэхүү бүс нутагт тохиолдох 6 баг, 17 овог, 40 төрөлд хамаарах 54 зүйл хөхтөн амьтан байдаг.

Нийгэм, эдийн засаг: Засаг захиргааны төвүүд нь Улаанбаатар хоттой засмал болон шороон замаар холбогдсон. Утсан харилцаа сайн хөгжсөн. Өндөр хүчдэлийн шугам, төмөр замтай. Ордын орчим гадаргын ус байхгүй, хур тунадас ихтэй үед зарим хөндийд үерийн ус түрж урсаж байдаг. Нийгэм эдийн засгийн хувьд тус сум нийт 2067 хүн амтай, хүн амын нягтаршил 0.5, өрхийн тоо 815 байна.

IV. ТӨСЛИЙН ГОЛ БА БОЛЗОШГҮЙ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙН ТОВЧ ТОДОРХОЙЛОЛТ

IV.1. Газрын гадаргад үзүүлж болзошгүй сөрөг нөлөөлөл

Уурхайд ачих, зөөж тээвэрлэх, боловсруулах тоног төхөөрөмж болон бусад машин механизмуудад урсгал засвар, техникийн үйлчилгээ хийх, төрөл бүрийн материал, сэлбэг хэрэгсэл, шингэн түлш, тос хүлээн авах, хадгалах, түгээх зориулалттайгаар засварын жижиг хэсэг ажиллана. Эдгээр үйл ажиллагааны явцад алтны шороон ордын газрын гадарга, хэвлий нь техникийн болон хүний хүчин зүйлийн нөлөөлөлд өртөхөөр байна,

IV.2. Агаарын чанарт үзүүлж болзошгүй сөрөг нөлөөлөл

- Агаарын бохирдол /уурхайн малталт, овоолгууд, тээвэрлэлтийн зам болон хөрс хуулалт зэрэг технологи ажиллагаанаас тоос дэгдэнэ/,
- Тээврийн хэрэгслийн шаталтат хөдөлгүүрээс ялгарах утаа тортогоос үүсэх бохирдлын нөлөө,
- Түр суурьшлын бүсэд хог хаягдал, шатах тослох материалын үнэр хүрээлэн буй орчинд тархана,
- Үйлдвэрлэлийн дотоод тээврийн замын нөлөөгөөр хөрсний бүтэц алдагдсанаас нарийн ширхэгтэй тоос агаарт дэгдэж тэр хэмжээгээр орчны газрын хөрс, ургамлан нөмрөгийг доройтолд оруулах.

IV.3. Усан орчинд үзүүлж болзошгүй сөрөг нөлөөлөл

- Төслөөс гадаргын усанд үзүүлэх нөлөөлөл байхгүй байна,
- Төслийн технологийн хэрэгцээнд хэрэглэх усыг газрын доорх усаас авч ашиглах учир гүний усны нөөцөд тодорхой хэмжээний хомсдол үүсэх,
- Төслийн үйл ажиллагаанаас ахуйн болон үйлдвэрийн хог хаягдал уурхайн орчинд тархаснаас хөрсийг бохирдуулснаас гүний усыг бохирдуулах,
- Тунаах нуурын далангийн суурийн бат бөх байдал, далан сэтгэрч болзошгүй.

IV.4. Хөрсөн бүрхэвчид үзүүлж болзошгүй сөрөг нөлөөлөл

- Хөрсний элэгдэл, эвдрэл, үржил шимийн доройтол эрчимжинэ,
- Уурхайн дотоод тээврээр хөрс, ургамал талхлагдана,
- Уурхайд олон салаа шороон зам үүссэнээс хөрсний элэгдэл эвдрэл үүсэх,
- Шатах тослох материалын ашиглалт, хадгалалтаас үүдэлтэй хөрсний бохирдол хязгаарлагдмал орчинд үүснэ,
- Түр суурьшлаас эх үүсвэртэй хог хаягдлаар хөрс бохирдох,
- Тунгаах нуурын шаланд тунасан лаг орчныг хөрсийг бохирдуулах.

IV.5. Ургамлан нөмрөг

- “Бор тал” -ын алтны шороон ордын үйл ажиллагаа явагдаад олон жил болж байгаа учир олон салаа зам гаргах, ус цуглуулах зорилгоор татсан шуудуу, газрын эвдрэлээс шалтгаалсан доройтол олборлох үйл ажиллагаа явагдсан хэсгээр байна. Цаашид ашиглалтын талбай нэмэгдэхийн хирээр ургамалд үзүүлэх сөрөг нөлөөний цар хүрээ тэлэх боловч нөлөөллийн эрчим өсөхгүй,
- Уулын ажлын үед тээвэрлэлт, түр зам ашиглалт, орчны газар ашиглалт, тоосжилтоос ургамлын ургах орчин доройтох.

IV.6. Амьтан

- Төслийн үйл ажиллагаа, машин техник, тоног төхөөрөмжийн дуу чимээ, хөдөлгөөнөөс амьтад дайжин амьдрах орчин өөрчлөгдөх,
- Уурхайн ухсан нүх суваг, шуудуу руу мал амьтан уурхайн талбай руу унаж, бэртэх аюултай.

IV.7. Нийгэм, эдийн засагт үзүүлж болзошгүй сөрөг нөлөөлөл

- Төслийн нөлөөллийн бүсэд төвлөрсөн суурьшил байхгүй,
- Төслийн үйл ажиллагааны үед орон нутагт түр ажлын байр бий болно,
- Орон нутгаас нийлүүлэх боломжтой хүнсний хангамж, ахуйн хангамж, түлш шатахуун нийлүүлэлт зэрэг материаллаг эрэлт үүснэ,
- Улс орны төсөвт мөнгөн хуримтлал бий болгоно,
- Мөн үйл ажиллагааны явцад техникийн бүрэн бүтэн байдал алдагдах, хөдөлмөрийн аюулгүй байдлыг хангаагүйгээс эсвэл гэнэтийн аюул осол гарснаас улбаалан ажилчдын эрүүл мэнд, амь нас эрсдэх зэрэг нийгэм эдийн засгийн олон сөрөг нөлөөлөл үүсэх магадлалтай.

БҮЛЭГ 3.СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ

Агаарын чанарт үзүүлж болзошгүй сөрөг нөлөөлөл:

- Ил уурхайн олборлолтын үед гарах тоосжилт,
- Тээвэрлэлтийн үеэс үүсэх тоосжилт,
- Уурхайн олборлолт, газар шорооны ажлаас үүсэх тоосжилт,
- Тээвэрлэлтэнд явж буй машинуудаас ялгарах хорт бодисуудаар орчны агаар бохирдох.

Хүснэгт 9. Агаарт учруулах сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөөний биелэлт

№	Хэрэгжүүлэх арга хэмжээ	Биелэлт	Зардал /Төгрөг/
1	Уурхайн олборлолтын үе шатанд тоосжилт ихээр үүсэх үед услагаа хийх, салхи ихтэй үед тоос багасгах арга хэмжээ авах	Олборлолтын үед уурхайн замд хуурайшилт ихтэй үед болон шаардлагатай үе тухай бүрт нь усалгаа хийж байсан	Үйл ажиллагааны зардлаар
2	Хүнд механизмын хөдөлгүүрийн тохиргоо, үйлчилгээг тогтмол байлгах, хөдөлгүүрээс гарах утааны хэмжээг стандартын шаардлага хангах хэмжээнд байлгах арга хэмжээ авах	Хүнд механизмын тохиргоо үйлчилгээг тогтмол хийлгэсэн. /Төлбөрийн баримтыг хавсаргав/	Үйл ажиллагааны зардлаар

Усан орчинд үзүүлж болзошгүй сөрөг нөлөөлөл:

- Усны нөөц хомсдох, багасах,
- Шатах тослох материалыг алдсанаар газрын доорх ус бохирдох.

Хүснэгт 10. Усан орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөөний биелэлт

№	Хэрэгжүүлэх арга хэмжээ	Биелэлт	Зардал /Төгрөг/
1	Ус ашигласны төлбөрийг цаг тухай бүрт төлөх	Ус ашигласны төлбөрийг тухай бүрт төлсөн. /Баримт хавсаргав/	Үйл ажиллагааны зардлаар
	Нийт		10,000,000

Хөрсөн бүрхэвчид үзүүлж болзошгүй сөрөг нөлөөлөл:

- Хөрс элэгдэл эвдрэл орох,
- ШТМ хөрсөнд асгарч хөрс бохирдуулах,
- Тээвэрлэлт, олборлолтын үед үүсэх тоосжилт,
- Хөрсний шинж чанар өөрчлөгдөх.

Хүснэгт 11. Хөрсөн бүрхэвчид үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөөний биелэлт

№	Хэрэгжүүлэх арга хэмжээ	Биелэлт	Зардал /Төгрөг/
1	Тээврийн хэрэгслийг маршрутын бус замаар явуулахыг хориглосон таних тэмдэг бүхий самбаруудыг байрлуулах, сайжруулах.	Тээврийн хэрэгслийг маршрутын дагуу явуулах таних тэмдэг бүхий самбаруудыг сайжруулсан.	Үйл ажиллагааны зардлаар
2	Өнгөн хөрсийг хуулан авах, уурхайн үйл ажиллагаа эхлэхээс өмнө болон түүний явцад хуулан авсан өнгөн хөрсийг тусгайлан зассан овоолго байдлаар хадгалах.	Өнгөн хөрсийг овоолго байдлаар төслийн талбайд хадгалсан.	Үйл ажиллагааны зардлаар
3	Шатах, тослох материалыг зориулалтын саванд хадгалах, уурхайн орчинд асгарч алдагдахаас тухай бүр сэргийлэх	ШТМ-ыг уурхайн талбайд тусгай зориулалтын саванд хадгалж таних тэмдгийг байршуулсан.	Үйл ажиллагааны зардлаар

4	Талбайн зориулалтын цэгээс бусад газарт хог хаягдал хаяхгүй байхад анхаарч ажиллах	Зориулалтын цэгээс бусад газарт хог хаягдал хаяхгүй байхад хяналт тавьж ажилласан.	Үйл ажиллагааны зардлаар
Нийт			

Ургамлан нөмрөгт үзүүлж болзошгүй сөрөг нөлөөлөл:

- Тээвэрлэлт, олборлолтын үед үүсэх тоосжилт,
- Ургамлан нөмрөг талхлагдах.

Хүснэгт 12. Ургамлан нөмрөгт үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөөний биелэлт

№	Хэрэгжүүлэх арга хэмжээ	Биелэлт	Зардал /Төгрөг/
1	Тээврийн хэрэгслийг маршрутын дагуу явуулах, хүний хөл хөдөлгөөнөөр ургамлан нөмрөг талхагдахаас сэргийлэх	Тээврийн хэрэгслийг маршрутын зам дагуу явуулж, олон салаа зам үүсгээгүй.	-
2	Хог хаягдлыг ил задгай хаяхгүй байх.	Хог хаягдлыг ил задгай хаяхгүй байхад хяналт тавьж ажилласан.	-

БҮЛЭГ 4. НӨХӨН СЭРГЭЭЛТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ

Тус ордын талбайд 2023 онд нийт 2 га талбайд техникийн нөхөн сэргээлтийг хийж гүйцэтгэлээ.

Уурхайн нөхөн сэргээлтийг хийхдээ MNS 4918:2000 “Эвдэрсэн газрыг ургамалжуулах. Техникийн шаардлага”, MNS4919-2000 “Эвдэрсэн газарт хучилт хийх хөрс. Техникийн шаардлага”, MNS5916:2008 “Газар шорооны ажлын үед үржил шимт хөрс хуулалт, хадгалалт” зэрэг стандартуудыг мөрдөж ажилласан.

БҮЛЭГ 5. ТЭРБУМ МОД ТАРИХ ҮНДЭСНИЙ ХӨДӨЛГӨӨНИЙ ХҮРЭЭНД

Хайлаас голт бор ургамалыг үрээр тарьж байгаа байдал

БҮЛЭГ 5. БИОЛОГИЙН ОЛОН ЯНЗ БАЙДЛЫГ ДҮЙЦҮҮЛЭН ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ

Төв аймгийн БОАЖГ-ын газрын саналын дагуу дүйцүүлэн хамгаалах ажлын хүрээнд биологийн нөхөн сэргээлтийг 8 га талбайд хийсэн

БҮЛЭГ 6. НҮҮЛГЭН ШИЛЖҮҮЛЭХ, НӨХӨН ОЛГОВОР ОЛГОХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ

Ашиглалтын талбайд малчин өрх, айл суурьшдаггүй. Иймд нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох төлөвлөгөө хийгдэхгүй болно.

БҮЛЭГ 7. ТҮҮХ СОЁЛЫН ӨВИЙГ ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ

Уурхайн ашиглалтын талбай орчимд хийгдсэн судалгаагаар ямар нэгэн археологи, палеонтологийн олдвор бүртгэгдээгүй. “Ноён тохой трейд” ХХК нь биет болон биет бус соёлын өвийг хамгаалах ЮНЕСКО-ийн конвенцийг мөрдлөг болгон уурхай орчмын дурсгалт газрууд, өнгөрсөн үеийн хүн төрөлхтний түүхийн дурсгалууд, биет бус соёлын өв болох бүжиг, хөгжим, уламжлалт ахуй зэрэг соёлын олон янз байдлыг бий болгох гол хүчин зүйлсийг хадгалан үлдэх, хамгаалах чиглэлээр ажиллах ба энэ талаар авах арга хэмжээний төлөвлөгөөг боловсруулж жил бүрийн БОМТ-д тусган хэрэгжилтийг хангаж ажиллах үүрэгтэй.

БҮЛЭГ 8. ОСОЛ ЭРСДЭЛИЙН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ

Осол эрсдэлээс үүсэх сөрөг нөлөөлөл:

- Болзошгүй аюул, осол, аваар гарах,
- Техник технологийн шугам сүлжээний гэмтэл,
- Галын гэнэтийн аюул үүсэх,
- Байгалийн гамшиг үүсэх,
- Ажилчдын эрүүл мэнд муудах.

Хүснэгт 23. Осол эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөөний биелэлт

№	Хэрэгжүүлэх арга хэмжээ	Биелэлт	Зардал /Төгрөг/
1	Техник, технологийн аюулгүй байдлыг тогтмол шалгах, хянах	Улсын техникийн комиссын үзлэгээр бүх техник хэрэгслүүд орсон.	Үйл ажиллагааны зардалд багтсан
2	Гал түймрээс урьдчилан сэргийлэх хэрэгсэл (галын дохиолол) болон гал гарсан тохиолдолд унтраах, хамгаалалтын багаж хэрэгслийг шаардлагатай газруудад байрлуулах	Гал түймрээс урьдчилан сэргийлэх талаар сургалт зохион байгуулсан. Галын хортой хэрхэн яаж харьцах талаар зааварчилгаа өгсөн.	Үйл ажиллагааны зардалд багтсан
3	Гал түймрээс сэргийлэх талаар анхааруулга, санамжийн хуудас хийж шаардлагатай газруудад байрлуулах	Галын хоруудыг цэнэглэж, гал унтраах хэрэгслийг уурхайн кемп орчимд байрлуулсан.	Үйл ажиллагааны зардалд багтсан
4	Ослын үед авах арга хэмжээний төлөвлөгөөтэй байх	Ослын үед авах арга хэмжээний төлөвлөгөө гаргасан.	Үйл ажиллагааны зардалд багтсан
5	Ажиллагсдыг хөдөлмөр хамгааллын хэрэгсэлээр бүрэн хангах (өлмийний хамгаалалттай түрийтэй гутал, хамгаалалтын нүдний шил, дуулга, тоосны маск, ажлын бээлий гэх мэт)	Ажилчдыг хөдөлмөр хамгааллын хувцас хэрэгсэлээр байнга хангаж ажилласан. Зургаар баталгаажуулжав. /Баримтыг хавсаргав/	Үйл ажиллагааны зардалд багтсан

БҮЛЭГ 9.ХОГ ХАЯГДЛЫН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ

Хог хаягдлыг Төв аймгийн заамар сумын засаг даргатай гэрээ байгуулсаны дагуу хог хаягдлыг жилд 1 удаа тээвэрлүүлдэг.

Хүснэгт 24. Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөөний биелэлт

№	Хэрэгжүүлэх арга хэмжээ	Биелэлт	Зардал /Төгрөг/
1	Хатуу хог хаягдлын цэгийн гадна талд болон бусад орчинд хог алдагдахаас сэргийлэн хашаа барих	Хог хаягдлын цэгт ахуйн хог хаягдлыг төвлөрүүлж, хог салхинд хийсэж орчин бохирдуулахаас сэргийлж хашаалсан	-
2	Хог хаягдлыг орон нутгаас заасан хогийн төвлөрсөн цэгт цаг тухай бүрт тээвэрлүүлэх, орон нутагтай хог хаягдлын гэрээ байгуулах	Сэргэлэн сумтай хог хаягдлын гэрээ байгуулж жилд 1 удаа тээвэрлүүлдэг. /Хог хаягдлын гэрээ, баримтыг хавсаргав/	1,200,000
3	Шатах тослох материалын үлдэгдлийг зориулалтын саванд цуглуулж хадгалан гэрээт компанид нийлүүлэх	Шатах тослох материалыг тусгай саванд цуглуулж байгаад аюултай хог хаягдал дахин боловсруулах үйлдвэртэй гэрээ хийсэн. Хавсралтаар хавсаргав.	-
Нийт			1,200,000

БҮЛЭГ 10.ОРЧНЫ ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХӨТӨЛБӨРИЙН БИЕЛЭЛТ

Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр (ОХШХ) нь Төв аймгийн Сэргэлэн сумын нутаг дэвсгэрт “Бор тал”-ын алтны шороон ордын “Ноён тохой трейд” ХХК-иас явуулж байгаа уурхайн үйл ажиллагаа нь байгаль орчин, хүний амьдрах орчинд хэрхэн нөлөөлж байгаа болон үзүүлж буй нөлөөлөл нь зөвшөөрөгдөх хязгаарт байгаа эсэхийг хянах үзүүлэлтүүдийг тодорхойлж, хэмжих, шинжлэх арга, стандарт, хяналт, хэмжилт хийх байршил, давтамж зэргийг бүхэлд нь тусгасан нэг чухал баримт бичиг юм.

Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийг бүрэн хэрэгжүүлэх, батлагдсан арга, аргачлалаар дээжлэлт, хэмжилт хийх, холбогдох нарийвчлал, тохиргоог хангасан багаж тоног төхөөрөмжөөр шинжилгээг хийлгэх, үр дүнг шаардагдах нэгжийн системээр гаргах зэрэг бүхий л үйл ажиллагааг “Ноён тохой трейд” ХХК хариуцах шаардлагатай.

/Лабораторийн шинжилгээнүүдийг хавсаргав/.

Хүснэгт 25. Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийн биелэлт

№	Хэрэгжүүлэх арга хэмжээ	Биелэлт	Зардал /Төгрөг/
Агаар			
1	Уурхай орчим, кемп, зам орчмоос Агаарын тоосны (TSP, PM ₁₀ , PM _{2.5}) шинжилгээг мэргэжлийн байгууллагаар хийлгэх	“Эрүүл ахуй, хор судлалын лаборатори”-н агаарын чанарын мэргэжилтнээр кемп, карьер, жалга, уурхайн замаас нийт 7 цэгээс дээж авч агаарын сорьц шинжилгээг хийлгүүлсэн. /Шинжилгээний хариуг хавсаргав/	100,000
2	NO ₂ / азотын давхар исэл, SO ₂ / хүхэрлэг хий, CO/ нүүрстөрөгчийн дутуу исэл	“Ногоон титэм” байгаль орчны шинжилгээний лабораторийн мэргэжилтнээр кемп, карьер, жалга-3 зэргээс нийт 9 дээж авч шинжилгээ хийлгүүлсэн. /Шинжилгээний хариуг хавсаргав/	
Хөрс			

1	-Хөрсний агрохими. Нийт азот. Хөдөлгөөнт фосфор, солилцох кали, карбонат, хүнд металл (CR, PB, CD, NI, ZN) бактери	“Нарт ШУҮН консалтинг” ХХК-ийн хөрсний итгэмжлэгдсэн лабораторид хөрсний шинжилгээг ил уурхайгаас, кемп орчмоос нийт 5ш хөрсний дээж авч шинжлүүлсэн. /Шинжилгээний хариуг хавсаргав/	1,160,000
Ус			
1	Усны ерөнхий химийн шинжилгээ, рН, TDS (нийт ууссан давс), нийт хатуулаг (CaCO ₃), ууссан хүчилтөрөгч, BXX, XXX, Ca, Mg, Na, K, SO ₄ , NO ₂ , NO ₃ , NH ₄ -ны агууламж, амт, үнэр, өнгө	- усны сорьц шинжилгээг хийлгүүлсэн. /Шинжилгээний хариуг хавсаргав /	40,000
2	Дээж авах бэлтгэх ажил	-	540,000
-			2,938,500

Зураг 22. Агаарын сорьц дээж авч байгаа нь

БҮЛЭГ 11. ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨГ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ УДИРДЛАГА ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТЫН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ

“Ноён тохой трейд” ХХК нь жил бүрийн БОМТ-г хэрэгжүүлж, хэрэгжилтийн үр дүн, тайланг байгаль орчныг хариуцсан бүх шатны төр, захиргааны байгууллагын өмнө тайлагнаж ажиллана.

Хүснэгт 26. Удирдлага зохион байгуулалтын талаар авч хэрэгжүүлсэн арга хэмжээ

№	Хэрэгжүүлэх арга хэмжээ	Биелэлт	Зардал /Төгрөг/
1	Байгаль орчны удирдлага зохион байгуулалтын арга хэлбэрийг үйл ажиллагаандаа хэрэгжүүлэх чиглэлээр үүрэг хариуцлагын дотоод журам тогтоож мөрдөх	Байгаль орчны удирдлага зохион байгуулалтын арга хэлбэрийг үйл ажиллагаандаа хэрэгжүүлэх чиглэлээр үүрэг хариуцлагын дотоод журам тогтоож дагаж мөрдөж ажилласан.	-
2	Ажиллагсадыг жилд 1 удаа эрүүл мэндийн үзлэгт хамруулах	Ажилчдыг эрүүл мэндийн үзлэгт бүрэн хамруулсан. Хавсралтаар гэрээг орууллаа.	Үйл ажиллагааны зардалд орсон
3	Ажилчдыг хөдөлмөр хамгаалах хувцас хэрэглэлээр хангах	Ажилчдыг хөдөлмөр хамгааллын хувцас хэрэглэлээр бүрэн хангаж ажилласан.	Үйл ажиллагааны зардалд орсон
4	Орон нутагтай нийгмийн хариуцлагын гэрээний дагуу хамтран ажиллах	Орон нутагтай нийгмийн хариуцлагын гэрээний дагуу хамтарч ажилласан.	Үйл ажиллагааны зардалд орсон

БҮЛЭГ 12. ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ, ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ХЭРЭГЖИЛТИЙГ НӨЛӨӨЛӨЛД ӨРТӨГЧ ОРШИН СУУГЧДАД ТАЙЛАГНАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ

Тус алтны шороон ордыг ашиглах төслийн үйл ажиллагааны явцад байгаль орчин, хүний эрүүл мэндэд аюул учруулж болзошгүй нөлөөлөлд шууд өртсөн болон өртөж болзошгүй тухайн төсөл хэрэгжиж буй нутгийн иргэд, орон нутгийн болон холбогдох бусад байгууллагын төлөөлөл багтсан оролцогч талуудад төслийн үйл ажиллагаа, БОМТ, түүний биелэлтийг тайлагнах үүргээ хэрэгжүүлэх зорилготой дараах арга хэмжээг төлөвлөж, биелүүлэн ажиллаж байна.

Хүснэгт 27. Олон нийтэд төлөвлөгөөний биелэлтийг тайлагнах хуваарь

БОМТ хэрэгжилтийг тайлагнах, хэлэлцүүлэх байгууллагууд	Тайлагнах, хэлэлцүүлэх хэлбэр	Биелэлт
Төв аймаг, Сэргэлэн сум	Уулзалт, санал асуулга	БОМТ-ний биелэлтийг тайланг танилцуулахаар ажиллаж байна.
БОАЖЯ-ны ХБОБНУГ-т	Тайлангийн эх хувь, албан бичиг	
Байгаль орчны хяналтын улсын байцаагч, орон нутгийн байцаагч, Бүх шатны засаг дарга, байгаль орчны төрийн бус байгууллага	Танилцуулж тайлагнах	

БҮЛЭГ 13. 2023 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ХҮРЭЭНД АВЧ ХЭРЭГЖҮҮЛСЭН АРГА ХЭМЖЭЭНҮҮДИЙН НИЙТ ЗАРДАЛ

“Ноён тохой трейд” ХХК нь 2023 оны БОМТ-ний биелэлтийн тайланг БОАЖ-ын Сайдын 2019 оны 10 сарын 29-ны өдрийн “БОМТ боловсруулах, хянан батлах, тайлагнах журам”-ын дагуу боловсрууллаа. 2023 онд БОМТ-ний хэрэгжилтэнд нийт 28,5 сая.төг зарцуулсан байна.

Хүснэгт 28. 2022 оны БОМТ-ний биелэлтийн нийт зардал

№	Арга хэмжээ	Зардал /Төгрөг/
1	Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө	10,000,000
2	Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөө	-
3	Тэрбум мод тарих төслийн хүрээнд	450,000
5	Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө	1,200,000
6	Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр	2,938,500
Нийт дүн		14,588.500

Ирмүүн босго ХХК нь ус ашиглалтын төлбөр-10 сая төгрөг, газрын гэрээнд заасан төлбөр-2,0 сая төгрөг, тусгай зөвшөөрлийн төлбөр-2,0 сая төгрөг нийт 28,5 сая төгрөгийг төлсөн бөгөөд үйл ажиллагааны зардалд багтсан.

ДҮГНЭЛТ

“Ирмүүн босго” ХХК нь Төв аймгийн Заамар сумын нутагт орших “Бор тал”-нэртэй алтны шороон ордыг ил аргаар ашиглах төслийн 2023 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайланг хийж гүйцэтгэлээ.

2023 оны Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайланг БОАЖЯ-ны Сайдын 2019 оны 10 сарын 29-ны өдрийн А-618 тоот “БОМТ боловсруулах, хянан батлах, тайлагнах журам”-ын дагуу боловсрууллаа.

Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний хэрэгжилтэнд 2023 онд нийтдээ 28,5 сая.төг зарцуулсан байна.

“Ирмүүн босго” ХХК нь 2023 оны Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний арга хэмжээнүүдийг хэрэгжүүлж, цаг тухай бүрт шаардлагатай арга хэмжээнүүдийг авч сөрөг нөлөөллийг бууруулж ажилласан.

Мөн тээвэрлэлтийн үед үүсэх тоосжилтыг бууруулж тухай бүрт усалгаа хийж, ажилчдад хөдөлмөр хамгааллын арга хэмжээний зааварчилгаа өгч, агаар, ус, хөрсний шинжилгээнүүдийг тухай бүрт өгч, ажилчдыг эрүүл мэндийн үзлэг, хөдөлмөрийн аюулгүй байдал эрүүл ахуйн сургалтад хамруулах, ажлын байрны эрүүл ахуйн дүгнэлт, газрын төлөв байдал чанарын хянан баталгаа зэргийг мэргэжлийн байгууллагаар хийлгэсэн зэрэг ажлуудыг хийж ажилласан.

АШИГЛАСАН ХЭВЛЭЛИЙН ЖАГСААЛТ

1. Монгол Улсын Байгаль орчныг хамгаалах тухай хууль, 1995 он
2. Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай хууль, 2012 он
3. Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний аргачилсан заавар УБ 2010.
4. Байгаль орчин, аялал жуулчлалын салбарын стандартуудын эмхтгэл УБ 2010.
5. Журам шинэчлэн батлах тухай Байгаль орчин аялал жуулчлалын Сайдын А-36 тоот тушаал, 2011 оны 2 дугаар сарын 16, 1-р хавсралт
6. “БОМТ боловсруулах, хянан батлах, тайлагнах журам” БОАЖСайдын А/618 тоот тушаал, 2019 он.
7. Төв аймгийн Сэргэлэн сумын нутагт орших “Бор тал” -ын алтны шороон ордыг
8. ил аргаар ашиглах төслийн БОННУ-ий нэмэлт тодотголын тайлан
9. Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээ, аудитын журам, аргачлал /гарын авлага/ УБ 2014 он
10. Байгаль орчин, ногоон хөгжлийн яамны сайдын 2019 оны 10 дугаар сарын 29-ны өдрийн А-618 дугаар тушаалын хавсралт, “Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө боловсруулах, хянан батлах, тайлагнах” журам.
11. www.mne.mn